Literatūra • menas • mokslas

DRAUGAS — šeštadieninis priedas 2003 m. birželio 21 d. Nr. 120 (25)

Saturday supplement June 21, 2003 No. 120(25)

Pasilikau tik dangų mėlyną

Poeto Leonardo Andriekaus atminimui

Ses. Ona Mikailaitė

Lietuvos atgimimo 1991 m. Vilniuje išleista t. Leonardo Andriekaus poezijos rinktinė, jo paties pavadinta *Pasilikau tik dangų mėlyną*. Tai dešimtoji ir testamentinė jo knyga. 1994 m. Vilniuje Lietuvos Rašytojų sąjunga išleido knygą *Egzodo rašytojai*, kurioje išspausdinta ir poeto Andriekaus autobiografija. Tą savo gyvenimo piligrimystės aprašymą — patį išsamiausią, kurį bet kada buvo rašęs — jis pradėjo, sakydamas, jog tikroji jo autobiografija, tai ši paskutinioji lyrikos rinktinė: „Juk tenai išreikšti visi mano jausmai, polėkiai, džiaugsmai bei nusivylimai, patirti gana ilgoje gyvenimo kelionėje. Rinktinėje pasakyta, ką mylėjau, ko nemėgau, kam skyriau savo žemiškąją egzistenciją. Ta rinktinė — tai tikra mano sielos enciklopedija".

Rinktinės įžangoj, pavadintoje „Sugrįžtu į savo tautą", poetas išlieja savo sielos ilgesį, kurį nešiojosi 52 metus: 1937 m. iškeliavęs iš mylimosios tėvynės, išlaikė gyvą jos viziją savo širdyje ir savo eilėse.

...į ją teko žiūrėti iš tolo, tartum kokioj vizijoj; teko lasinėti jaunystės atsiminimų skeveldrėles, ieškoti istorijoje, pasakose, giesmėse bei dainose, ir, žinoma, gamtoje paslėptų brangybių ir iš jų susikurti tokį Lietuvos paveikslą, kuris man būtų gražesnis už Alpių kalnus, Kaprio salą, atogrąžų palmynus, Maine valstijos pajūrius.

Esu dėkingas Dievui, kad gimiau Žemaitijoje ir nors trumpai mačiau kryžius, koplytėles, medines bažnyčias, varpines. Taip pat girdėjau senoviškas giesmes ir dainas. Visa tai paliko amžinus prisiminimus ir dabar, po daugelio metų, akyse tebestovi senoji Lietuva, lyg kokia begalinė kryžių šventovė.

Šiuos žodžius rašydamas 1990 m., poetas nežinojo, kad jam teks dar 13 metų keliauti šios žemės keliais ir net mirti ne tėvynėje, o svetur. Jau tada jis jautėsi pasiekęs tam tikrą amžiaus bei kūrybos pilnatvę ir pasirengęs keliauti Dievop. Išaudęs daugelį lyrikos audinių, į kuriuos sumaniai įpynė Dievo ir tėvynės meilės vis besikartojančius, ir vis naujus raštus, jautėsi „visiems žmonėms atvėręs savo sielą", kaip kadaise buvo rašęs apie palaimintąjį popiežių Joną XXIII jo mirties proga *Aidų* žurnale. O visgi jam dar buvo likę išgyventi senatvės dykumą, artimų draugų mirtį, ligos vienatvę, fizinių negalių prislėgimą. Neilgai jis tegyveno Palaimintojo Jurgio Matulaičio vardo slaugos namuose Putnam, CT, bet savo lankytojams graudžiai prabildavo: „Žiūrėkit, kas iš manęs beliko..." Šio visiško neturto išgyvenimą, kuriuo jis panašėjo į šv. Pranciškų,. kai ne vien apčiuopiami, bet ir dvasiniai turtai nutekėjo upeliais nežinomom kryptim, jis pernešė tyliai, ramiai, glausdamasis prie Viešpaties. O širdyje beliko tai, kas visą gyvenimą tenai liepsnojo, ką buvo nusakęs eilėraštyje „Išsiilgau Tavęs":

Išsiilgau tavęs,
Kaip sausroj upė jūros.
Plauksiu džiaugsmo srove,
Nors be irklo ir burės.

Juk visai netoli
Mano ilgesio žiotys. —
Tavo meilė gili —
Aš dėl jos nukryžiuotas.

Sesuo Mirtis, pas jį atėjusi patyliukais, pasiėmė už rankos ir nusivedė į amžinuosius namus. Jis iškeliavo 2003 m. gegužės 19 d. naktį (ir gimęs naktį, 1914 m. rugpjūčio 15), beeidamas 90-uosius metus. Putnamo seselių vienuolyno koplyčioje gegužės 21 d., o tai buvo prieš pat Šeštines, vysk. Paulius Baltakis, OFM, jo brolis pranciškonas, drauge su kitais kunigais, aukojo už velionį Mišias, nors tikrosios laidotuvės vyko porą dienų vėliau, Brooklyn, NY, kur Leonardas Andriekus daugelį metų gyveno ir dirbo t. pranciškonų leidžiamų *Aidų* redakcijoje.

Iškeliaudamas jis paliko mums ir Lietuvai dešimtį savo poezijos knygų. Tik tiek. Jokių turtų, jokių garbės žymenų, jokių daiktų ar suvenyrų nebuvo susikroves, nes jau ankstyvoje jaunystėje buvo sužavėtas šv. Pranciškaus Asyžiečio gyvenimu ir dvasia. Savo gyvenimo idealą — vienuolio ir poeto gyvenimo — apibūdino taip:

Autorius, sekdamas šv. Pranciškų Asyžietį, gyvenime stengėsi puoselėti neturtą. Vienuolio pranciškono idealas kaip tik ir būtų viską atiduoti kitiems, sau nepasilikti nieko. O mėlynas dangus išreiškia nuostabiai poetišką pastogę, kurioje, neapribotas keturiomis sienomis, žmogus gali giedoti su paukščiais, klestėti su gėlėmis, siūbuoti su medžiais... Juk taip ir darė šv. Pranciškus Asyžietis, tas viso pasaulio mylimiausias poetas–atgailautojas, kurio mes esame tik blankūs atšvaitai.

Lyrikoje atsispindi poeto gyva, alsuojanti būtybė — kuo jis gyvena, tuo pulsuoja ir jo kūryba. Tėvas Leonardas kūrybinio darbo ėmėsi palyginti vėlai. Pirmąjį savo rinkinį *Atviros marios* išleido 1955 m., būdamas jau 41 metų amžiaus. Šią dailią knygą iliustravo Telesforas Valius ir vietoj dedikacijos įrašyti Bernardo Brazdžionio žodžiai: *Ir visos dienos, kaip viena diena,/ Ir marios — lašas amžinųjų vandenų.*

Brazdžionis buvo t. Andriekaus drąsintojas ir įkvėpėjas kūrybos kelyje, stovėjęs šalia ir raginęs nenutilti. T. Leonardas ir pats prisipažino, kad išdrįsęs kurti eiles, bendraudamas su kūrybiškais žmonėmis *Aidų* redakcijoje, kur darbavosi 1970–1990 m. Jis buvo baigęs bažnytinės teisės mokslus ir turėjo daktaro laipsnį, kuriuo niekuomet nesididžiuodavo. Prie literatūrinio darbo jį lenkė gyvenimo aplinkybės ir, be abejo, giliai sielos gelmėse slypintis talentas.

Pirmoje eilių knygoje išspausdintas eilėraštis „Idilė", skirtas kitam poetui, Jonui Aisčiui, t. Andriekaus sielai giminingam kūrėjui. Putnamo vienuolyno bibliotekoje radau *Atvirų marių* egzempliorių, kurį autorius kadaise buvo dovanojęs kanauninkui Mykolui Vaitkui su įrašu: „garbingam lietuvių poezijos veteranui". Varčiau tą knygą su dvigubu įdomumu. Ir štai — eilėraščio, skirto Aisčiui, du posmai kan. Vaitkaus pieštuku pažymėti — „gražu".

Buvo taip nežemiškai tylu
aplinkui,
Jog bijojo atsikvėpti girios.
Ir ton pusėn, kur javai palinko,
Baltas debesis iš lėto yrės.

Buvo poilsiui sparnus
suglaudęs vėjas,
Buvo gluosniai susibridę į upelį,
Ir nuvargusios lakštingalos
tylėjo
Lyg po konsekracijos varpeliai.

Ir galop, eilėraščio pabaigoje — Aisčio eilių atgarsis:

Jų balsai, jų giesmės naktyje
sudilo,
Gintariniai pirštai varpų
nebeglosto,
Tik išliko atminimuos ta idilė
Su upeliais, debesim ir saulės
sostu.

Kas gi čia užklupta, jei ne giminingų sielų slaptas pokalbis, vykstantis poezijos žodžiais ir vaizdais. Šį pokalbį dabar galima atskleisti ir ypač dabar įvertinti bei ties juo susimąstyti. 1989 m. kun. Vaclovo Aliulio redaguojamame *Katalikų pasaulio* žurnale buvo išspausdinti du puslapiai Leonardo Andriekaus eilių, tikriausiai redaktoriaus parinktų. Nesunku suvokti, kodėl šie posmai patiko kunigui, išgyvenusiam ilgus priespaudos metus okupuotoje tėvynėje. Gilus dvasingumas nereiškia, jog žmogus, ir net dvasininkas, neišgyvena tragiškų gyvenimo momentų, skaudžiai parbloškusių tautą ir artimuosius. Ir vienam, ir antram tačiau skausmo gelmėse blykčioja neužgesinama, it altoriaus lempelė, stipraus ir nepalaužiamo tikėjimo šviesa. Tokio tikėjimo šviesa švyti net ir skaudžiausi tėvo Andriekaus posmai:

Skambėjo užkeiktais varpais
vidudienis,
Lakštingalom virpėjo menesiena
Kodėl gi Tu, varpus atbudinęs,
Lakštingalas į paupį sušaukęs,
Tylėjai vienas?

Nukelta į 4 psl.

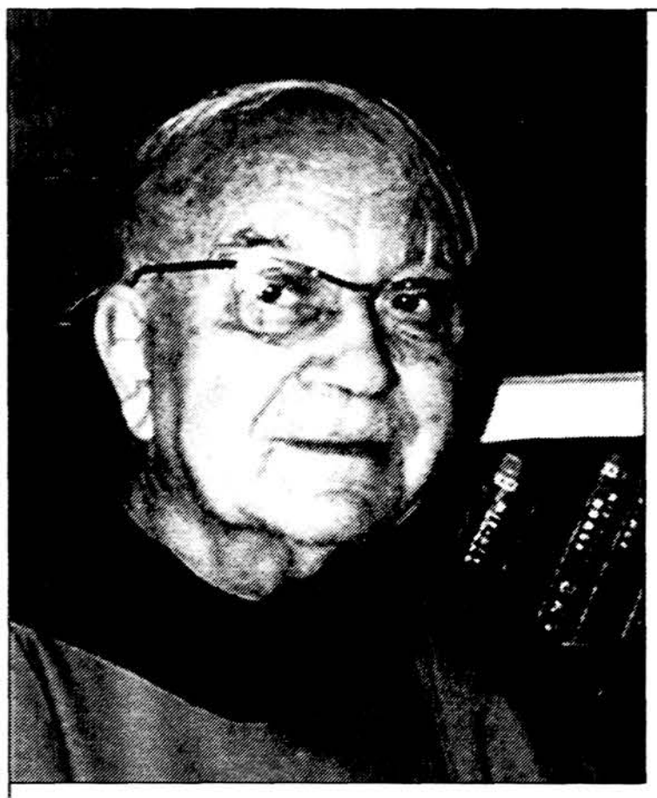

Leonardas Andriekus

ŽOLĖ

Rytais lankas rasa pavilgai,
Neleidi žolei be rudens nuvysti. —
Laimingas jausčiausi,
Jei ir mane paverstum smilga
Arba kmynu,
Gerasis Kristau.

Lankstyčiausi prieš tavo sostą —
Prieš sostą: paprastą, medinį.
Dėkočiau Tau,
Kad vėjo rankom glostai
Smilgelę, kmyną.

Paliestum ir mane rugsėjo rytą
Tais savo permatomais pirštais,
Ir žmonės,
Praeidami keliu, sakytų:
Žiūrėk, kaip lengvai
Ana žolelė miršta.

PRIGLAUSK

Priglausk mane, Rūpintojėli,
Prie meile plakančios širdies,
Kaip Tu glaudei be krikšto vėlę,
Užbaigusį giedoti vieversėlį, —
Priglausk! Bijau nakties.

Bijau užrūstinto dangaus —
Tu vienas mano prieglauda esi:
Žvaigždžių ir saulių žėrėsy,
Audrų ir vėtrų ūžesy —
Priglausk mane, priglausk!

TA ŽEMĖ

Kokia brangi ta žemė —
Ji tavo, Viešpatie, palaiminta,
Dar mums negimus,
Jos nebučiavus;
Ji mūsų varganos būties apmąstymais —
Išgarsinta,
Pašventinta!

Kokia graudi ta žemė —
Ji tavo, Viešpatie, pripildyta
Beržų kvepėjimo,
Gegutės nerimo;
Ji piemenėlių dainomis raminama,
Nuplakus vėtrai,
Sužeidus krušai.

Kokia miela ta žemė —
Joj šimtmečiais prarymojai,
Atstūmęs džiaugsmą,
Priėmęs kančią, —
Joj chorus angelų paniekinai
Po debesėlių stogu:
Iš meilės paukščiui,
Iš meilės žmogui.

PAPARČIO ŽIEDAS

Kai nuo Joninių gaiso
Vidurnaktis šviesėjo,
Paparčio žiedas skleidėsi...
Seniai jau buvo peržegnotos dirvos sėjai
Ir išdejavęs beržas liūdesį
Pavasarių Davėjui.

Bet ne į burto galią —
Į tavo, Viešpatie, Apvaizdą
Mes įtikėjome. —
Tu mūsų ašarom paparčio žiedą laistai
Prieš paslaptingą suklestėjimą —
Leisk juo pažaisti!

VASAROS AKYS

Pažvelgiu į vasaros akis
Ir matau jose
Tėviškės saulėtą rugiapjūtę:
Darbininkų minią laukuose
Ir save — vaikutį,
Droviai sveikinantį žemę
Karklo dūdele.

Bet vien Dievas tegirdėjo
Tos dūdelės gailų balsą,
Kai jis aukso varpų jūrom plaukė.
Topoliuos miegojo vėjas,
Pasąmonėj — kaukai. —
Vienas Dievas tegirdėjo
Karklo raudą,
Rudeniui artėjant!

Pažvelgiu į vasaros akis
Ir nustebintas matau
Ašarą ant jos blakstienų. —
Vasara, nejaugi tu dėl to verki,
Kad negroju karklo dūdele,
Nebeklaidžioju ražienom?

OBELAITĖS

Šį rytą obelaitės,
Kaip Dievo Kūno eisenoj mergaitės,
Su baltom suknelėmis
Ir su vainikais ant galvų,
Subėgo vėl į mano sodą
Nuo klonių ir kalvų.

Žinau, kodėl subėgo
Per lietų, šalną, sniegą —
Jos Viešpaties takus žiedais barstys,
Ir siaus pražydusia pūga
Visa būtis.

Paskui atgimęs rytas,
Žiedams rasa apkritus,
Saulėtekio monstrancijoj iškels Tave,
Ir subanguos šilų giesmė
Šventa srove.

Jos tokios mielos, mielos
Tos baltos obelaitės —
Žiedų barstytojos ant Viešpaties takų. —
Ir man pražydusioje pūgoj
Tylėt sunku...

JEI MAN LEMTA

Tuoj į naują žemę iškeliausiu.
Liks ramybėj jūros ir kalnai. —
Pasakyk man, Viešpatie mieliausias,
Ko tos žvaigždės krinta taip dažnai.

Gal jos puola į savižudystę,
Kad išsivaduotų iš nakties? —
Jei man lemta į tamsybes kristi,
Savo delną krintančiam ištiesk!

Šio šeštadienio priedo puslapiuose

Poetas, žengęs šv. Pranciškaus pėdomis. — 1 psl.

„Protų nutekėjimo" temomis. — 2 psl.

Klausykimės, kaip plaka žmogaus širdis; sustingo lysvėj tulpių legionas. — 3 psl.

Kai žiūrovai tampa renginio programos dalyviais; Europoje ruošiamos Prano Domšaičio parodos. — 4 psl.

XII Mokslo ir kūrybos simpoziumo atgarsiai —

„Protų nutekėjimas": kaip juos susigrąžinti

Dr. Daumantas Matulis

Gyvendami JAV ir jausdami, kad neišvengiamai tolstame nuo Lietuvos realijų, galime pasidžiaugti, kad nuomonė, jog „bėga tik nepatriotai ir mums jų nereikia", jau nebe tokia stipri. Pasijuto susirūpinimas iš Lietuvos pusės, o taip pat užsimezgė įvairios iniciatyvos „protus" susigrąžinti. Deja, dar vis neegzistuoja tiksli statistika, kiek Lietuvoje išsilavinusių specialistų ją paliko, kad užsidirbtų užsienyje. Mano nuomone, ši problema yra nemaža ir daugelis išvažiavusiųjų niekada nebegrįš.

Mes džiaugiamės, kad, Lietuvoje aukštąjį mokslą gavę, jauni mokslininkai yra gerai vertinami Vakaruose. Taip pat džiaugiamės, kad galimybės išvažiuoti egzistuoja, kad mokslininkai dirba aukščiausio techninio lygio universitetuose ir įmonėse. Tačiau problema yra ta, kad labai retas išvažiavusiųjų sugrįžta, kad prisidėtų prie žinių perdavimo Lietuvai bei jos gyvenimo lygio kėlimo.

Kaip pagrindinę šitokios situacijos priežastį kiekvienas iš mūsų nurodytų pinigų stygių, materialinį skurdą Lietuvoje, mažus atlyginimus. Tačiau ar iš tiesų taip yra? Daugelio mūsų, gyvenančių užsienyje, nuomone, yra daugiau priežasčių, kurios sudaro kliūtis mūsų grįžimui. Noriu pridėti, kad kalbu tik apie fundamentaliųjų ir kai kurių taikomųjų biologijos–chemijos specialybių mokslininkus tyrinėtojus. Humanitarams, geografams ir įvairiems kitiems Lietuvos mokslininkams mano pasiūlymai netinka.

Lietuvos ekonomika kils greičiau, jeigu bus įsisavintos ir neatsiliekančiai vystomos naujosios technologijos. Tai įvardinta ir pirminėse ekonominio vystymo kryptyse. Šių idėjų įgyvendinimas būtų labai sustiprintas, jeigu pavyktų žymią dalį nutekėjusių mokslininkų susigrąžinti ir sudaryti jiems pakankamai geras darbo sąlygas. Mano nuomone, tam nereikia didelių finansinių aukų iš Lietuvos pusės. Labiausiai reikia tinkamų sąlygų sudarymo.

Visų pirma, reikia atsisakyti sovietinio lygybės principo ir suprasti, kad vienas mokslininkas yra pajėgus gauti milijoninius „grant" tyrimams iš Vakarų valstybių bei parašyti daug ISI lygio straipsnių, o kitas mokslininkas, gaudamas iš biudžeto mažą, bet lygią, dalį, nepadarė beveik jokių tyrimų ir neišspausdino jokių straipsnių per daugiau nei 10 nepriklausomybės metų. Aš labai gerbiu Lietuvos mokslininkus, patriotiškai dirbančius sunkiomis sąlygomis, tačiau norėtųsi matyti greitesnį augimą bei didesnį produktyvumą.

Taigi, sugrįžtančiam mokslininkui, pripratusiam prie vakarietiškos aplinkos, reikia šių sąlygų. Turi būti garantuota darbo vieta, kad, esant asmeniniams (ypač finansiniams) nesutarimams, administracija neturėtų praktiškai jokios įtakos jo įdarbinimui. Jeigu toks mokslininkas gautų „grant", įstaigos administracija, negali turėti jokio priėjimo prie šių pinigų, išskyrus netiesioginių išlaidų padengimą (indirect costs), jeigu „grant" sąlygos tai leidžia. Taip pat nepavydėkime tokiam didelio atlyginimo. Vakaruose visi uždirba labai nevienodai.

Manau, kad Lietuvos biudžeto mokslinių „grants" paraiškų įvertinimą turėtu atlikti tik užsienio ekspertai, kurie yra gerai susipažinę su tyrimo sritimi ir galėtų nepriklausomai įvertinti pasiūlymų kokybę. Jie tai padarytų be atlyginimo, taip yra įprasta. Galbūt mūsų šalies mokslininkams būtų suteikta galimybė kai kur vertinti užsienio valstybių paraiškas mainais. Visų pirma, tokia tvarka pašalintų įtarimus korupcija ir asmeniniais ryšiais. Šiuo metu mums užsienyje yra neaišku, kaip paskirstomi pinigai moksliniams tyrimams.

Gerai žinome, jog mokslo finansavimo situacija Lietuvoje nėra puiki. Pinigų ir taip nedaug skiriama, o ir tie patys išdalinami maždaug po lygiai. Mano nuomone, būtų galima surizikuoti ir paaukoti didesnę pinigų sumą, įkuriant pasaulinio lygio laboratorijas, kurios vėliau galėtų veikti nepriklausomai, gaudamos „grants" ir po truputį grąžindamos valstybei sudėtas investicijas. Laboratorijų konkursai turėtų būti visiškai atviri ir taip pat būtų naudinga, jeigu Vakarų šalių ekspertai įvertintų tiek pasirinktos tyrimų krypties perspektyvumą, tiek ir kandidatus į vadovus. Panašiai šiuo metu Kinija stengiasi pritraukti savo „nutekėjusius protus". Ji sukūrė apie 300 tokių laboratorijų.

Pastaruoju metu Lietuvos Mokslininkų sąjunga ėmė aktyviau ieškoti informacijos apie užsienyje dirbančius lietuvius mokslininkus, pradėta rinkti mokslininkų duomenų bazė. Mes jau gauname nemažai laiškų elektroniniu paštu. Jaučiamės esą reikalingi, o taip pat gauname nemažai informacijos. Apskritai informacijos trūkumas yra didelė problema. Net ir esant internetui, mums dažnai sunku susirasti informaciją apie darbo vietų konkursus, finansavimo konkursus. Būtų nuostabu, jeigu mums būtų pranešta apie tokius konkursus. Dėl informacijos stokos nepastebime Lietuvoje įvykusių pasikeitimų į gerąją pusę. Skaitydami laikraščius internete, jau pirmuose puslapiuose sužinome apie nužudymus, korupciją ir visą kitą šlamštą. O mums svarbi informacija dažnai yra gerai paslėpta.

Išvykusius mokslininkus reikia nuolatos informuoti bei skatinti grįžimui į Lietuvą. Daug kam iš mūsų, manau, neturės esminės reikšmės, kad grįžus atlyginimas bus žymiai mažesnis. Lietuvių patriotizmas yra tikrai stebėtinas. Tiek mokslų administracijos, tiek ir vyriausybės atstovai, su kuriais teko susitikti šiame simpoziume, nepamirškite mūsų, gyvenančių užsienyje ir stenkitės išnaudoti mūsų įgytą patirtį.

XII Mokslo ir kūrybos simpoziume susitikę mokslininkai. Iš kairės: Šiaulių universiteto prorektorius dr. Juozas Pabrėža, Lituanistikos instituto pirm., Mokslo ir kūrybos simpoziumo Lituanistikos sekcijos vadovas ir prelegentas prof. dr. Jonas Račkauskas, dr. Regina Kvašytė (Šiaulių universitetas); dr. Meilutė Ramonienė (Vilniaus universitetas); dr. Marius Naris, MKS organizacinis pirmininkas.

Apie mokslo sistemos reformą kalbama jau dešimtmetis, tačiau iš sovietinio palikimo taip ir neatsiplėšiama. Kaip Pasaulio banko ataskaitoje pažymėta, „vietiniai ir užsienio ekspertai yra pateikę daug pasiūlymų, bet tik keletas buvo įgyvendinti, ir šie tik iš dalies". Atrodo, kad dedamas vienas žingsnis į priekį ir du atgal. Štai tik keletas naujausių pavyzdžių. 2001-aisiais eilinį kartą restruktūrizuojami mokslo institutai, ir eilinį kartą apsiribojama kosmetinėmis priemonėmis. Pernai nusprendžiama pakartotinai įtvirtinti habilitacijos sistemą. Visoje Europoje tokią sistemą turės tik Lietuva ir Lenkija. Šiemet patvirtinamos naujos Lietuvos Mokslo tarybos nuostatos, kurios iš esmės šią instituciją palieka, kaip buvusią, nors daugybė ekspertizių rodo, kad būtent šios institucijos struktūra yra didžiausias stabdis, modernizuojant Lietuvos mokslo sistemą.

Viena pagrindinių Lietuvos mokslo sistemos problemų yra korumpuoti finansavimo principai. Jie skatina neskaidrią įdarbinimo praktiką ir ksenofobinę aplinką universitetuose bei institutuose. Kaip ir sovietmečiu, pagrindiniai tyrimų finansavimo srautai yra kasmetinės išmokos iš biudžeto tiesiogiai mokslinių institucijų vadovybės žinion. Toliau šios lėšos nekonkursiniu būdu paskirstomos tarp institucijų darbuotojų. Akivaizdu, kad tokia tvarka neskatina nei tyrimų kokybės, nei novacijų, o tik valdininkų savivalę. Tą patį pažymi ir Pasaulio bankas.

Šioje sistemoje užsienyje išsilavinę mokslininkai nėra reikalingi, jie tik atneštų nereikalingus rūpesčius ir konkurentus. Štai vienas iš Lietuvos universitetų prorektorių mums atvirai atrašė: „Nėra prasmės į pensiją išeinantį Lietuvos profesorių keisti priešpensinio amžiaus išeiviu".

Industrinėse šalyse tyrimų finansavimas yra paremtas visiškai kitais principais, kas savo ruožtu sukuria kitokio tipo darbo aplinką. Valstybė ir privatus sektorius formuoja savo tyrimų ir plėtros strategijas, ir pagal jas sudaro tyrimų rėmimo programas. Per įvairius fondus šių programų lėšos yra konkursiniu būdu paskirstomos atskirų tyrėjų projektams. Dalis projektams skirtų lėšų pervedama mokslinių institucijų vadovybei padengti administracines ir logistines išlaidas. Veikiant šiems principams, visas mokslinės įstaigos kolektyvas yra suinteresuotas į savo būrį pritraukti kuo geresnius mokslininkus, kurie sugebėtų dalyvauti bendruose tyrimuose ir sėkmingai gauti projektų finansavimą. Kad atneštų naujų idėjų, labai retai įdarbinami specialistai, paruošti tame pačiame universitete. Veikiant šiems principams Lietuvoje, Vakaruose lavintų specialistų grįžimas būtų natūralus ir visiems naudingas procesas.

Ar gali „protų nutekėjimas" būti sustabdytas? Mes manome, kad taip. Prieš pusmetį Kauno Technologijos universitetas atliko pirmą žvalgomojo pobūdžio studiją apie „protų nutekėjimo" priežastis. Buvo apklausta 40 Lietuvos piliečių, šiuo metu dirbančių mokslinį darbą užsienyje. Įdomu, kad 80 proc. atsakiusių į klausimą, ar norėtų grįžti dirbti į Lietuvą, atsakė teigiamai.

Pradėti galima nuo paprastų ir pigių priemonių. Kodėl gi negalima universitetų bei Švietimo ir mokslo ministerijos interneto puslapiuose nuolat skelbti visas laisvas akademines darbo vietas? Vienas mūsų forumo narių ilgai apie tai diskutavo su Vilniaus universiteto vadovybe, bet reikalas taip ir nebuvo išspręstas.

Universitetai taip pat turi aktyviai ieškoti kontaktų su Vakaruose lavintais specialistais. Tai duotų labai svarbų signalą, kad šie specialistai Lietuvoje yra reikalingi. Džiugu, kad „Fermentas", viena pirmaujančių Lietuvos biotechnologijos įmonių, tokių veiksmų jau ėmėsi. Neseniai Europos Sąjunga pradėjo skirti Marie Curie stipendijas į savo šalis grįžtantiems „postdokams". Bet šios stipendijos skiriamos tik bendra, „postdokų" ir priimančiųjų institucijų iniciatyva, ir Lietuvos universitetai į šią programą turėtų aktyviai įsijungti.

Lietuva turi kuo greičiau atsisakyti anachroniškų, bereikalingų, atbaidančių habilitacijos ir nostrifikacijos procedūrų.

Taip pat reikia atsisakyti įdarbinimo „iki gyvos galvos" praktikos. Realiai veikiančios atestacijos ir kontraktinis įdarbinimas turi tapti natūralia darbo praktika.

Vyriausybė turi stipriai padidinti valstybinio mokslo finansavimo dalį, paskirstomą konkursine tvarka. Tai turi būti daroma nedelsiant, vilkinimas jau tęsiasi daugiau kaip dešimtmetį.

Konkursinis projektų finansavimas turi būti tiesiogiai panaudotas protų susigrąžinimui. Užsienyje dirbantiems Lietuvos mokslininkams turi būti leista gauti finansavimą iš Lietuvos valstybinių fondų, jei tas finansavimas bus panaudotas, grįžus į Lietuvą. Apie tai vyriausybėje buvo diskutuojama, formuojant aukštųjų technologijų plėtros programą. Deja, patvirtintame programos variante tokios galimybės neliko.

Teisinėmis priemonėmis turi būti skatinamas privatus tyrimų finansavimas. Lietuva yra ypatingai atsilikusi šioje srityje.

Daugelis industrinių šalių vyriausybių aktyviai dalyvauja „sėjant" aukštųjų technologijų įmones, t.y. inicijuojant naujo tipo įmones, kurios privatiems investitoriams gali atrodyti pernelyg rizikingos. Panaši praktika Lietuvoje būtų puiki ilgalaikė investicija ir būdas pritraukti „nutekėjusius protus".

Siūlome panaikinti dabartinę Lietuvos Mokslo tarybą. Ši institucija buvo įkurta tapti pagrindiniu mokslo sistemos modernizavimo varikliu. Deja, nuo pat savo įkūrimo 1991-aisiais ši funkcija taip ir nebuvo atlikta. LMT problema tame, kad ji sudaroma profsąjunginiais principais. Dėl to LMT nariai visų pirma gina ne Lietuvos visuomenės interesus, o atskirų mokslo institucijų darbuotojų socialines garantijas ir *status quo* išsaugojimą. Neseniai patvirtinti tarybos nuostatų pakeitimai padėties iš esmės nekeičia.

LMT turi būti kuo greičiau pakeista organizacija, sudaryta iš vyriausybės skiriamų vietinių bei užsienio akademijos ir aukštųjų technologijų pramonės atstovų, imant pavyzdį iš Skandinavijos šalių, JAV bei kaimyninės Estijos. Analogiški pasiūlymai buvo pateikti Pasaulio banko bei daugelyje kitų ekspertizių.

„Protų nutekėjimo" sustabdymui galėtų daug padėti tam specialiai skirtos valstybinės ir privačios programos. Visų pirma šios programos galėtų atlikti informacijos ir nuomonių apsikeitimo funkciją. Taip pat nedelsiant reikėtų pradėti nuodugnius tyrimus apie „protų nutekėjimo" mastus ir priežastis bei būdus problemai spręsti. Daugelis neturtingų šalių, kaip Brazilija, Turkija, Portugalija, turi specialias mokslo daktarų ruošimo užsienyje programas. Netgi Švedija suteikia paramą savo „postdokams" tobulintis JAV, ir po to remia jų įsitvirtinimą sugrįžus. Panašių veiksmų nedelsiant turi imtis ir Lietuva. Mokslo ir švietimo ministras A. Monkevičius prieš pusantrų metų pažadėjo įkurti „protų nutekėjimo" komisiją ir su mūsų forumu palaikyti nuolatinį kontaktą. Deja, nei iš ministro, nei iš komisijos per šiuos pusantrų metų negavom jokios žinios.

Pabaigai turime pasiūlymą Amerikos ir pasaulio Lietuvių Bendruomenės mecenatams: įsteigti lietuvių išeivijos mokslo ir inovacijų rėmimo fondą.

Nukelta į 4 psl.

O gal tik protų apsikeitimas?

Dr. Romualdas Stepanauskas

Savo pranešimu atstovauju aštuoniolikai Užsienio lietuvių mokslo forumo narių. Šis forumas — tai neformalus, atviras ir nepriklausomas diskusijų klubas, šiuo metu jungiantis per 20 jaunosios kartos Lietuvos mokslininkų, dirbančių Vakarų Europoje, JAV ir Japonijoje.

Mes manome, kad šiuo metu vykstantis spartus protų nutekėjimas turi didžiulę neigiamą įtaką Lietuvos mokslo raidai bei apskritai šalies pažangai. Kasmet dešimtys gabiausių Lietuvos mokslininkų, gydytojų, inžinierių ir kitų aukštos kvalifikacijos specialistų išvyksta dirbti į užsienį. Tuo pat metu šimtai talentingiausių Lietuvos studentų į užsienį išvyksta studijuoti, ten gauna aukščiausio lygio išsilavinimą, bet į Lietuvą nebegrįžta. Mūsų apskaičiavimu, per nepriklausomybės dešimtmetį užsienyje mokslo daktaro laipsnį apsigynė arba artimiausiu metu gins apie tūkstantis Lietuvos piliečių. Iš jų į Lietuvą grįžo tik vienetai. Palyginimui, Lietuvoje per metus parengiama 150 mokslo daktarų. Žurnale *Nature* neseniai skelbta, kad apie puse jaunų Lenkijos mokslininkų dirba užsienyje. Tikriausiai situacija panaši ir Lietuvoje, tačiau panašios analizės nėra atlikta.

Mūsų nuomone, labai gerai, kad Lietuvos studentai ir jauni mokslininkai išvyksta į Vakarų universitetus ir aukštųjų technologijų įmones, ten įgyja išsilavinimą ir patirtį, kurios nebūtų galėję gauti Lietuvoje. Beveik be išimčių, šis išsilavinimas finansuojamas ne Lietuvos, o priimančiųjų šalių, taigi Lietuvai jis nieko nekainuoja. Lietuvos problema ne ta, kad jauni specialistai išvažiuoja, problema ta, kad jie nebegrįžta.

Nemaža dalis išvažiavusiųjų į Vakarus mokytis ar dirbti mokslinį darbą stengiasi prisidėti prie Lietuvoje vykstančių procesų. Štai 1996-aisiais 10 buvusių Vilniaus universiteto Gamtos mokslų fakulteto studentų subūrė Vilniaus universiteto Biologų užsienyje draugiją. Už savo paaukotus pinigus draugija fakultetui nupirko 21 naują pasaulinio lygio vadovėlį, prenumeravo du mokslo žurnalus ir „Current Contents" duomenų bazę, bibliotekai nupirko naują kompiuterį, kad galėtų naudotis šia baze, išleido atskirą *Mokslo ir gyvenimo* numerį ir padėjo atlikti mokslinės informacijos paieškas.

VU auklėtinis Giedrius Buračas 2000-aisiais suorganizavo, NATO finansuojamą, biofizikų vasaros mokyklą Nidoje. Į šią stovyklą pavyko sukviesti pasaulinio lygio lektorius iš žymiųjų mokslo centrų.

Praeitais metais Ramūnas Valiokas inicijavo nanotechnologijos srities paraišką į ES šeštą „framework", „Mimicking Biomolecular Assemblies at Work". Į šį didžiulį projektą, vadovaujamą profesoriaus Valkūno (Kauno Technologijos universitetas), yra įtraukta apie 150 mokslininkų iš 5 šalių. Pats paraiškos rašymo procesas buvo neaprastai naudingas, suburiant išsibarsčiusius mokslininkus bendros problemos sprendimui.

Aš ir mano kolega Darius Sabaliūnas esame suorganizavę keletą projektų kartu su Vilniaus ir Klaipėdos universitetais bei Botanikos institutu. Panašių pavyzdžių yra daug daugiau.

Akivaizdu, kad jaunoji „nutekėjusių protų" karta gali dirbti Lietuvos labui, būdama užsienyje, ir tai daro. Tačiau nebūkime naivūs, tokios laisvalaikio iniciatyvos yra pasmerktos ne plėstis, o nykti. Užuot to, Vakaruose lavinti mokslininkai turi tapti viena iš varomųjų Lietuvos mokslo atstatymo jėgų. Konkurentabili, vakarietiška mokslo sistema nebus sukurta be Vakaruose paruoštų ir šią sistemą išmanančių specialistų.

Paprastai Lietuvos mokslo valdininkai dėl „protų nutekėjimo" kaltina vien tik prastą Lietuvos ekonominę padėtį. Mes sutinkame, kad tai yra svarbus veiksnys ir Lietuvos mokslininkai šiuo metu dirba labai sunkiomis sąlygomis. Tačiau mokslo sistema Lietuvoje taip pat kenčia nuo daugybės rimtų ir užsisenėjusių struktūrinių problemų. Šios problemos trukdo ne tik Vakaruose lavintų specialistų grįžimui, bet ir aplamai Lietuvos mokslo pažangai. Pernai ir šiemet atliktos Pasaulio banko analizės rodo, kad Lietuva yra viena labiausiai atsilikusių Europos šalių mokslinės produkcijos ir inovacijų srityje, netgi tarp Vidurio ir Rytų Europos šalių, kai tuo tarpu kaimynai estai laikomi vienais pirmaujančių.

Klausykimės, kaip plaka žmogaus širdis

Robertas Keturakis

Neįmanoma kitiems papasakoti apie Lietuvos Poezijos pavasarį, giesmingą, žaižaruojantį– įvairiomis nuotaikomis, mįslingą savo skirtimi, liūdną ir tuo pačiu gaivią šventę, kurios viršūnėje nežinia kas šviečia čia — žmogus ar saule aprengtas paukštis.

Neįmanoma visų pirma todėl, kad, anot Liudviko Jakimavičiaus, poeto ir kruopštaus PP metraštininko, juo toliau, tuo sunkiau suprasti, kas vadelioja ir kur link varo šuoliais PP Pegasą.

Nors, pažvelgus neūkanotom akim, — kodėl neįmanoma? Juk kitąmet PP švęs savo 40–tąjį pavasarį, vadinasi, jau turi būti tam tikra tradicija, šaukiniai, aplinka, kelias ir keliautojai! Turi būti tvarka, vieniems leidžianti laukti ir tikėti, kad sulauks, kitiems, veržtis prie laukiančiųjų su atradimų viltimi ir praradimų kartėliu.

Atrodo, kad yra tradicija (bent jos apribai), yra tvarka, laukiantys ir skrendantys pas laukiančiuosius. Įžvalgi yra poetų kelionė į Seinus, į tautiečių namus ir nenuščiūvantį ilgesį. Yra teorinė konferencija, kurioje poetai–svečiai ir, kaip įprasta sakyti, šeimininkai dalijasi mintimis, įžvalgomis, pateikia rūpimus klausimus ir bando į juos atsakyti vildamiesi, kad bus išgirsti ir suprasti.

Yra poezija per naktį su budinčiais poetais–panaktiniais ir poetais–žvakių gesintojais auštant. Vienoje ar kitoje nešmėkliškoje Vilniaus vietoje tą naktį eilėraščius gali skaityti visi, kurie žino, kad yra pasaulyje tokia dvasinė būsena (T. Manas: eilėraštis — tai sielos karščiavimas) kaip poezija, yra toks sapnas, pranokstantis realybę, yra toks atviras išpažinčiai žmogus.

Yra PP renginiai Kaune (čia viskas ir prasidėjo prieš 39 metus), kurių vienas — pats iškilmingiausias: PP laureato vainikavimas ir poezijos vakaras Maironio namų sodelyje, kur čiulba paukščiai ir, vos pastebimos vakaro ūkanos apgaubta, kyla Kristaus skulptūra — transcendentinis šventės ženklas.

Yra poezijos skaitymai tenai, kur poetai iš anksto kviečiami ir laukiami. Šiais metais: Trakuose, Elektrėnuose, Nidoje, Klaipėdoje, Vilkaviškyje, Šilalėje, Panevėžyje, Pasvalyje, Radviliškyje, Pakruojyje, Birštone, Rumšiškėse, Pilaitėje.

Ir galų gale — baigiamasis PP vakaras Vilniaus universiteto K. Sarbievijaus kieme. Čia taip pat apdovanojami poezijos vertėjai, poezijos skaitovai, kai kurie poetai, kuriuos viena ar kita bendruomenė įsiminė per kūrybos rinkinius, visuomeninius ar švietėjiškus darbus.

Paskui stoja tyla.

Paskui čiauška lakštingalos, nardo čiurliai ir kregždės, kažkas užmiestyje ant suolelio užtinka paliktą *Literatūros ir meno* Nr. 2951 ir skaito Jean–Micheal Manlpoix eilėraštį: „Kodėl mes negalim jūroj įleisti savo šaknų / Kaip tai daro skenduoliai ir dumbliai? / Mes be vargo ant savo pečių nešiotumėm / Mėlyną dangų, kuris neišblunka..."

Ir pasiveja tylus ilgesys.

„Poezijos pavasario" ženklelis.

Ir pasiveja nerimas.

Kaip toje PP konferencijoje, skirtoje eilėraščio tautybei.

PP svečias, poetė iš JAV Sarah Vap Huggims, pasakojo, kad neseniai JAV prezidento žmona Laura Bush pakvietė kelis amerikiečių poetus į Baltuosius rūmus, kad jie paskaitytų W. Whitman, E. Dicinson, L. Hughes eilėraščių, nes šie poetai „įkūnija Amerikos balsą".

Daugelis poetų nepriėmė kvietimo.

Vienas jų surinko ir nunešė į Baltuosius rūmus viso būrio JAV gyvenančių poetų eilėraščius, smerkiančius karą Irake.

Laura Bush sutrikusi atšaukė renginį.

Amerikos balsas, bandęs asmenišką žmogaus balsą paversti politizuotų tikslų dalimi, nuščiuvo.

S. V. Huggins priminė: kolektyvizacija neišvengiamai ištrina žmogaus individualybę ir kultūrinių grupių unikalumą, atskiri veidai susilieja į apibendrintą daugiausia valdžios, įtakos ir pinigų turinčios grupės veidą. Man labiau patinka, pabrėžė poetė, kai poezijai ir poetinei visuomenei svarbūs ne tauta ir išgyvenimų ar balso kolektyvizacija, bet dalyvavimas asmenišku ir tiksliausiu poeto balsu kolektyvinėje pasąmonėje, kuri yra nesavavališka ir kuria negali manipuliuoti valdžia.

Aš noriu, tęsė poetė, kad mano eilėraštyje gyventų nepaprasti asmeniško specifiškumo dalykai, kurie kitiems padėtų surasti save mano eilėraštyje. Jame būtų mano jausmai ir reakcija į socialines, politines, emocines situacijos, kurios, man atrodo, sąmonės nesuvokiamos ir siaubingos arba žavingos ir tobulos.

Tai sakydama, poetė nenori atsitolinti nuo žmonių, gyvenančių JAV, su kuriais gera ir kuriuos galima mylėti. Ir kalbėti nori ne apie eilėraščio tautybę, o apie jo žmogiškumą.

Štai čia atsiminiau A. de Saint Exuperi: jei noriu įvertinti kelią, ceremonialą ar eilėraštį, aš žvelgiu į žmogų, kuris iš jų ateina. Arba klausausi, kaip plaka jo širdis.

Visa tai supratau kaip ir PP atradimus — šviesius ir niūrius, viltingus ar keliančius tylią sumaištį nusistovėjusiose nuomonėse. Vienas tokių atradimų — šiųmetinis PP almanachas, kurio sudarytojas Dainius Gintalas vadovavosi, kaip jis pats prisipažino, depresine savo paties jausena ir įsitikinimu, kad šiuolaikinėje poezijoje baimės ir agresijos atlieka gana svarbų vaidmenį, o kartais atsiduria pačiame centre, net, galima sakyti, kad šis pasaulis pagrįstas baime ir agresija.

Štai taip išskirtas dar vienas balsas, pabrėžtas jo svarbumas pasauliui. Visi kiti balsai buvo negirdimi, nereikalingi — kaip senų, nuvalkiotų simbolių ir metaforų šabakštynas. Visi kiti balsai neatitiko almanacho sudarytojo depresinės jausenos ir buvo neišgirsti. Arba iškraipyti, ką skaudžiai pastebėjo Maironio namuose poetas Algimantas Baltakis. Taip, tai nėra kartų konfliktas, kaip pastebi PP almanachą recenzuojantis B. Januševičius. Tai kasdieniškiau: iš įsivaizduoto, įsiteigto pačiam sau pranašumo išnyra cinizmas.

Cinizmas daugiau nieko neperduoda — tik agresyvią tuštumą.

O aš noriu klausytis, kaip plaka žmogaus širdis.

Vieną poezijos šventės dieną atsidūriau Nevėžio pakrantėje. Senas didelis namas po šimtametės liepos laja, senas, į upės slėnį nusileidžiantis sodas, kurio šešėliuose švilpavo varnėnai ir gulėjo ožkelės, nupjauto medžio kelmas ir juodalksnio trinkos, užtiestos nukarpyto rankšluosčio juostomis, žemas stalelis su ąsočiu šalto vandens, pagardinto obuolių sultimis, burnoje tirpstantis obuolių sūris, mes, įsitaisę ant tų drobele užklotų trinkų, į bedugnį vasaros dangų einanti saulė, tirštas nupjautos žolės kvapas lankoje, atidi sielai ramybė.

Ir šviesiaveidė moteris (vėliau išaiškėjo — mokytoja), pasakojantį mums, kaip savo pamokas pradėdavo kartu su mokiniais vaikišku pasižadėjimu: mano tėvynė yra mano kalba, dovanojanti man didelį pasaulį, laukianti manęs ir tikinti manimi. Visa širdimi pasižadu niekados jų neišduoti.

Klausiausi jos ir aiškėjo, kaip sunku suvokti, jog pasaulyje ir žmoguje — giliai giliai — glūdi šventumas, kurį būtina slėpti ir niekados neieškoti jam vardo, vien jausti ir tikėti: yra, amžinas, gyvas tavimi ir visa kūrinija, pačia tyriausia ir viltingiausia jos dalimi.

Nejaugi tik Poezijai leista artėti prie to šventumo?

Šiųmetinio Poezijos pavasario laureato nei žiniasklaida, nei smalsioji visuomenė nežinojo iki paskutinės akimirkos Maironio namų sodelyje.

Pretendentai buvo paskelbti trys: Dovilė Zelčiūtė, Antanas A. Jonynas, Eugenijus Ališanka. Išskirtas ąžuolo lapų vainiku ir Poezijos pavasario laureato vardu mįslingasis Antanas A. Jonynas — grakštaus eilėraščio, žmogaus dvasinių galių skaidrumos poetas. Dovilės Zelčiūtės ir Eugenijaus Ališankos poezija apdovanota reikšmingais prizais, kaip viltingais ženklais, jog šie poetai artėja prie garbingo PP laureato vardo.

Nedegė PP aukuro ugnis, kaip ilgąmet degdavo Palemone, Lakštingalų slėnio ūksmėje, Kauno marių pakrantėje, Dainų slėnyje, Ąžuolyno pakraštyje, Santakoje, greta Kauno pilies, kur anksčiau skambėdavo Poezijos pavasaris.

Koks bus šios šventės tolimesnis turinys, kokia bus dvasia ir kryptis?

Aukuras užgesintas.

Blanda.

Neįpraskime gyventi be šviesos.

Ir be gebėjimo klausytis, kaip plaka žmogaus širdis.

Vytauto Maželio nuotrauka.

Sustingo lysvėj tulpių legionas

Pranas Visvydas

Antraštės keturi skambūs žodžiai yra poeto Petro Rakštiko, dalyvaujančių šiųmetiniame *Poezijos pavasario* almanache, eilėraščio pirmoji eilutė, graži eufoniškai. Ir toliau eilėraštyje, vaizduojant lietuje vaikščiojančią ramybę, viskas sklandu. Noris pacituoti ir „Pavakario" pirmas keturias eilutes: *Medžių taurėse oranžinis saulės kokteilis* / *Kurio prisigėrę kaimo bernai* / *Motociklais plerpia į Tryškius* / *Šokių aikštėje varnų choras repetuoja.* Vaizdas puikiai sutampa su pakilia nuotaika.

Skaitydamas nusišypsai. O tai didelis dalykas, nes šiais įvairių tragizmų sotinamais laikais šypsnį sukelianti vinjetė yra vertesnė už kelių puslapių epochinę raudą. Gal ir klystu, gurkštelėjęs saulės kokteilio?

Vartydamas Lietuvoje išleistą tradicinį 254 psl. almanachą (deja, vis be grafikos), ieškau džiuginančių eilėraščių. Tematika, apie kurią savo įvadiniame straipsnyje „Bandymai priartėti: baimės ir agresijos įvaizdžiai poetiniame tekste" rašo Jolanta Paulauskaitė, manęs šį sykį nei kiek nedomina. Palieku ją Zigmundo Freudo dar nepamiršusiems literatūrologams. Jaučiu, jog bent šiame eilėraščių telkinyje, išskyrus Vytauto Bložės blaiviai nuožmų pasakojimą apie karo metu vykusius žiaurumus, linkstama į atlaidesnį, linksmesnį, kitoniškesnį gyvenimo vaizdavimą. Iš dalies nesuvaržytą įprastos, lig šiol žmonijai nedaug tepadėjusios moralės. Vyrauja kūrybinės ištaros laisvė. Daugiau erdvės suteikiama jaunesniems dainiams. O jie ir nelinkę elegiškais posmais graudinti vyresniuosius skaitytojus.

Negaliu pasakyti, kad Sigitas Geda, nepaisant jo amžiaus, priklausytų vyresniųjų kartai. Geda visad atsijaunina. Net ir apie senatvę rašydamas, plačiu valstiečio glėbiu priima šviesos dėka egzistuojančią būtį („Padėkokite net alyvoms"), nelyginant niujorkietis John Ashbery, kuris su kiekvienu nauju rinkiniu vis kitaip bendrauja su urbanistine aplinka, kupinas džiugios ironijos.

Čia daug man nepažįstamomis pavardėmis poetų, spėju, jaunų. Visų minėti nesiryžtu. Bendras bruožas — žmogaus kūno materija dažnai lyste lenda pro nuogą ir nenuogą metaforiką. Kai kada grubokai. Net ir toks angeliškas Aidas Marčėnas, visad grakštus ir sąmojingas, savo „iš komos" pabudimą, pasijutęs „kaltai pilietiškesnis", nusako: „burna, pridvisusia dantų griuvėsiuos žodžių / ištinusiu kūrybai liežuviu."

Vygando Klimašausko sufantazuotai pjesei „Fantos namai" — „apie Lietuvos keturias laimės fazes" suprasti reikia pakartotino skaitymo. Erudicinis, televizinis, erotinis rezginys. Skriptas. „Ant pablūdusio lovatiesės balno" randi ir tokią juoko vertą strofą: *Ir tikrai. Vos įėjusį* / *jį pasitiko švelnyčiai jaguarai,* / *moterų šėlsmas ir riebios jų sielų šlaunys.* Nobelio vertas reginys!

Nūdien kai kas mėgsta eiliuoti labai mįslingais aforizmais. Šia linkme pluša Raimundas Dambrauskas. Šis tas išeina, bet iš to šio to nieko nelieka galvoje. Didelio pamąstymo šaukiasi ir Donato Petrošiaus eilėraščiai su antrašte „Kapojimo dainos". Bandau šioje rimties mankštoje surasti ką nors tikrai išradinga, tačiau telieka tik tie „susidorojimo su kopūstais" garsai, skelbiantys revoliucijos pabaigą: „temstant galvas čekšt čekšt — ir į maišą".

Lenkiu galvą prieš Marių Buroką, sugebantį kurti gan išmintingas, šiuolaikišku aromatu dvelkiančias, strofas. Jose likiminės prasmės atrandamai slypi už skaidriai įdomių vaizdinių, ir humoras paspalvina artėjančią tragediją, kad ir „Lyderyje": *Kvepėdamas tipografija ir muilu,* / *spauda ir klijais,* / *žvaliai žengė į priekį* / *ir pasikorė plakato tarpdury.*

Gintaro Grajausko ilgokoje litanijoje „Karalius mirė", su kas kelios eilutės pasikartojančiu priedainiu „ir nuriedėjo galva", suminimi keisti įvykiai ir abejonė: *„kas manim dabar patikės* / *kuo dabar patikėsiu aš".* Ar neataidi Jono Aisčio „Karavano" eilutė? Manau, niekas nepatikės, nes poezija, kaip menas, skirta ne patikėjimui, bet patikimui arba įtaigai. O patikimo elementų, kad ir grubokoje Grajausko ekspresijoje, vis dėlto pasitaiko, nors skaitant šypsotis nedera. Girdisi skundas: „o ko manęs niekas nemyli!" Jaučiu, tai yra autentiškas žmogaus skundas, tiesmukai išreikštas.

Gyvenimiškas sąmojis gera poetine forma vystosi Antano Šimkaus šių laikų baladėje „Pasiaiškinimas". Istorija apie durnius, panūdusius muštis. Arba — apie jaunuolį, trokštantį ištrūkti iš mušeikų pasaulio. Nuo kvailiojimo siužeto neatitoksta ir Gytis Norvilas savo „...septyniuose būduose suvaidinti durnelį". Žinia, jis labiau abstraktus, pasimetęs. Šneka sąmones ir nesąmones, nesuprantamas, todėl niekam nekenksmingas. Nelyg W. Gombrowicz'iaus keistuolis Ferdydurka. Pataria prašmatniame „Stiklių" restorane „suvaidinti arklį beėdantį avižas" ar net „subtiliai pirstelėt pakėlus šlaunį".

Vis labiau apsiprantu su Dovilės Zelčiūtės išpažintiniu kalbėjimu. Vis toji realybė jai negailestingai pakiša koją ir ji emocingai į eilėraštį, lyg į kokį dešrigalį, bruka gyvenimo vulgarybes: masturbaciją, vėmimą, abortą, ir t.t. su maksimaliu atvirumu. Tarsi šioji buities pusė būtų pasmerkta nuodėmei. Nėščios moters būsenų aprašas. Klinikinė savistaba. Ir šitokia leksika poezijoje turi svorį: su viskuo ilgainiui apsiprantama.

Staigmenas mėgstantis Darius Pacevičius eilėraštyje „Numirėlis" papeikia numirėlį, pareikšdamas: „kaip drįso jis nenaudėlis / pirma manęs numirti". Arūnas Spraunius — *originalus stebėtojas,* sugeba statyti laibus dangoraižius iš lakoniškų sakinių. Dalia Jazukevičiūtė prisipažįsta, kas jai daryti ir mąstyti ne gėda. Sentimentali savo likimo apraudotoja: *Jūs pailsėsit nuo manęs* / *Bet tik tada,* / *Kai mano atlapa ir beprotė* / *Širdis* / *supus po žemėm. Daigelius išleidus.* Džiugu, kad bent daigeliuose yra viltis.

Jolantos Dambrauskaitės įsimena palyginimas: „Ir vėjas panašus į / vyrų džiaugsmą". Dažna moteris ilgisi tokio vėjo. Neringos Abrutytės dvieiliuose „Vaikystės lempa" žavi vos susiliečiantys rimai: „dvidešimt — dvišakas", „įstrigęs — smigęs", ošia — ruošiama", „žurnalui — galima". Pauzes mėgstanti lyrikė. Kablelis bemaž po kiekvieno žodžio. Daiva Čepauskaitė linkusi į paradoksus su švelniu humoru. Priešingybės — jos penas. Nori sakyti ne tai, kas norima pasakyti. Dažniausiai — nieko nesakyti.

Romui Daugirdui almanachas skiria net aštuonis puslapius. Mat jo perdėm lieknos konstrukcijos. Čia viskas avangardiškai aišku, o vis dėlto net susitelkus nelengva įminti, ką reiškia tie „Keturi įkvėpimo šaltiniai"? Kad ir pirmas: *Kai dievas išeina* / *atostogų* / *ir nėra kam* / *padaugint* / *kūrėjo iš nulio.*

Stop. Šioje vietoje atsiprašau daugelio įspūdingų poetų ir poečių, savo eilėmis praturtinusių *Poezijos pavasarį,* kurių taip ir nepaminiu, nenorėdamas savo rašinio paversti laikraštyje netelpančiu vandenynu. Atsiprašau ir tų, iš svetur čia dalyvaujančių vertimuose. Esu įsitikinęs, kad šios turiningos antologijos skaitymui ir daug ko supratimui pravers kaip tik almanache spausdinamas Erikos Drungytės esė — „Poezija šiandien: kalbos akumuliavimas ir kalbos grumuliavimas".

Kai žiūrovai tampa dalyviais

Gegužės 30 dieną Balzeko Lietuvių kultūros muziejuje buvo pristatytas naujausias Algimanto Mackaus knygų leidybos fondo leidinys — Dano Lapkaus monografija *Potekščių ribos*. Knyga parengta Illinois universiteto Lituanistikos katedroje apgintos D. Lapkaus daktaro disertacijos pagrindu. Joje autorius, pasitelkdams postkolonijinių studijų metodą, nagrinėja potekščių formas bei reikšmes 8–9 dešimtmečio lietuvių literatūroje. Studija itin įdomi ir reikšminga dėl to, kad ji yra tarpdisciplininė. D. Lapkus neapsiriboja literatūros kūrinių interpretacijomis ir į savo darbą kaip lygiaverčius tyrinėjimų objektus įtraukia „brandžiojo socializmo" laikotarpiu sukurtus dailės kūrinius, taip pat analizuoja bendrą tuometinį kultūrinį kontekstą, kuris buvo itin palankus rastis įvairioms potekstėms. Išleistoje knygoje susitelkta daugiausia ties literatūrinėmis potekstėmis, tačiau originalioje disertacijoje lygiagrečiai analizuojami ir dailės kūriniai, darbe pateikiamos jų reprodukcijos.

Knygos pristatyme dalyvavo jos autorius, o taip pat literatūros kritikė, Illinois universiteto Lituanistikos katedros vedėja Violeta Kelertienė (Ph. D.), A. Mackaus knygų leidybos fondo atstovė Lakštuonė Vėžienė bei Lietuvių kultūros muziejaus įkūrėjas Stanley Balzekas. Pastarasis, pristatydamas knygos autorių, priminė ir nelengvą Lituanistikos katedros įkūrimo istoriją bei pasidžiaugė, kad D. Lapkaus monografija yra puikus įrodymas, jog katedros veikla yra svarbi ir jos auklėtiniai yra aktyvūs lietuvių literatūros tyrinėtojai.

Po to kalbėjęs, knygos autorius teigė, nenorįs, kad vakaras vyktų tradiciškai — kaip oficialus parašyto darbo perpasakojimas, — todėl pakvietė visus susirinkusiuosius susėsti prie vieno stalo ir, degant žvakėms, drauge padiskutuoti apie paskutiniojo sovietmečio lietuvių literatūrą, dailę, kultūrą bei jų potekstes. Diskusijos pradžiai D. Lapkus parodė keletą skaidrių su sovietmečiu sukurtais ir, iš pirmo žvilgsnio gana paprastais, lietuvių dailininkų darbais bei pasiūlė publikai pasvarstyti apie galimas jų potekstes. Po truputį daugelis atėjusiųjų įsitraukė į autoriaus profesionaliai moderuojamą diskusiją ir, pasikliaudami jo pasiūlytu Sokrato metodu, priėjo išvados, kad matyti paveikslai yra daugiaprasmiai: realistinis ir paprastas jų paviršinis sluoksnis slepia gilią ir netikėtai sudėtingą potekstę.

Paaiškėjo, kad lyg ir paprasto moters portreto fone užkoduota lietuviška trispalvė, o vystančio grožio ir metalinės tvoros vaizdiniai gali būti nelaisvės metafora. Padedami knygos autoriaus įžvalgių užuominų, aptardami kitą paveikslą, diskusijos dalyviai įsitikino, kad tapybos darbas, pavadintas „K geležinkelio stotyje" vaizduoja ne tik Kauno geležinkelio stoties tualetus, bet apibendrina visą sovietinės unifikuotos Lietuvos peizažą: tualeto pertvaros primena blokinius namus, grindys — purvinus kiemus, o gal net yra visos kruvinos ir okupantų suterštos Lietuvos metafora. Naujos medžiagos diskusijai suteikė subtiliai ir preciziškai aktorės Audrės Budrytės perskaitytas Sauliaus Šaltenio apsakymas, toks pat daugiaprasmis ir keliasluoksnis, kaip ir matyti dailininkų paveikslai. Viena diskusijos dalyvių iškart prisipažino, pajutusi to laikotarpio Lietuvos atmosferą, kiti teigė, kad apsakymą galima skaityti ir visai nekreipiant dėmesio į jo kultūrinį ar politinį kontekstą. Čia prasidėjo tikra diskusija: kalbėtojai mėgino atsakyti į klausimą, ar sovietmečiu rašyta lietuvių literatūra yra pakankamai vertinga, ar ją apskritai įmanoma perskaityti, nežinant potekščių kodų. Vis dėlto visi dalyviai sutiko, kad aiškintis to specifinio ir sudėtingo lietuvių literatūros laikotarpio prasmes būtina ir svarbu.

Gegužės 30 d. Balzeko Lietuvių kultūros muziejuje, Čikagoje, dr. **Dano Lapkaus knygos *Potekščių ribos* sutiktuvėse. Iš kairės: Vytautas Vepštas, Odeta Lapkuvienė, dr. Danas Lapkus, dr. Sigutė Plioplienė.**

Profesorė Violeta Kelertienė, pasidžiaugusi vertingu ir originaliu D. Lapkaus darbu, priminė, kad tai bene pirmoji išsamiai 8–9 dešimtmečio lietuvių literatūros potekstes nagrinėjanti studija; tokio pobūdžio veikalo nebuvo pasirodę nei Lietuvoje, nei išeivijoje. Kritikės manymu, susidomėjimas sovietinio periodo lietuvių literatūra ateityje turėtų dar labiau išaugti, nes dar daug potekščių bei problemų yra neapsvarstyta ir neišaiškinta. V. Kelertienė taip pat priminė ir sudėtingą bei dviprasmišką išeivijos kritikos situaciją sovietmečiu. Iš pirmo žvilgsnio laisva išeivijos kritika iš tiesų taip pat buvo netiesiogiai veikiama cenzūros: viena vertus, kritikas, atvirai paaiškinęs kurio nors autoriaus vartojamas potekstes, iškart užkirstų kelią tolesniam jų kūrimui, nes sovietinė cenzūra, perpratusi meno kodavimo mechanizmą, jį iškart uždraustų. Kita vertus, literatūrologas, atvirai atskleisdamas kurio nors rašytojo potekščių prasmę, būtų smarkiai jam pakenkęs, o gal net ir parašęs jam literatūrinės karjeros baigties nuosprendį.

Vakaro pabaigoje kalbėjusi, A. Mackaus leidybos fondo atstovė Lakštuonė Vėžienė, sveikindama knygos autorių, priminė, kad Mackus leidybos fondo leidiniais debiutavo tokie lietuvių kultūrai reikšmingi veikėjai, kaip rašytojas Kostas Ostrauskas ir literatūrologas bei sociologas Vytautas Kavolis. K. Vėžienė taip pat parodė keletą unikalių archyvinių skaidrių, kuriose užfiksuotas fondo įkūrėjas poetas A. Mackus, kiti žinomi išeivijos veikėjai. Fondo atstovė supažindino vakaro dalyvius su dabartine fondo veikla bei visiems atviromis galimybėmis tapti jo nariais.

Vėliau pokalbiai ir diskusijos buvo pratęsti prie vaišių stalo, dalyviai bei svečiai neskubėjo skirstytis. Taigi D. Lapkaus knygos pristatymas autoriaus, rengėjų bei diskusijos dalyvių dėka tapo vienu įdomiausių ir originaliausių šiemetinių Balzeko Lietuvių kultūros muziejaus renginių, todėl, nepagailėję savo laiko ir į jį atėję, svečiai vieningai sutarė, kad tokio pobūdžio literatūrinių vakarų ateityje galėtų būti surengta ir daugiau.

Vladas Krivickas

Pasilikau tik dangų...

Atkelta iš 1 psl.

Tylėjai vasarą, tylėjai rudenį —
Nuo šimtmetinio sielvarto net
kalvos linko,
Kai mūsų nerimas Tave
sujudino —
Sukilo paukščiai giesmininkai.

Ir prabilai laukais, kalvelėm,
upėmis.
Sauletekyje kraujui pasirodžius,
Dar tebeskelbia girios, vėjo
supamos
Tas evangelijas be žodžių.

Nemažą savo nueito gyvenimo dalį praleidęs šiaurinėje Maine valstijoje (klimatu ir gamta ji labiausiai panaši į Lietuvą), kur išeivijos t. prancūzkonai prie Atlanto jūros įkūrė lietuvišką sodybą, t. Andriekus visad gėrėdavosi gražia tenykščia gamta ir banguojančia jūra. Nežinau, ar jis kada domėjosi Naujosios Anglijos literatūra, tačiau šio regiono iškilus filosofas ir rašytojas Ralph Waldo Emerson, vadinamas „transcendentalistu", yra pasakęs gilią tiesą, labai tinkančią ir lietuviui dvasininkui poetui: „Geri žmonės yra tie, kurie regi, jog dvasinė jėga yra daug patvaresnė negu medžiaginė galybė".

Tokią dvasinę jėgą poeto Andriekaus posmuose atpažino pirmasis jo recenzentas Bernardas Brazdžionis. Savo kolegos lyriką jis apibūdino kaip „sakramentalinio gyvenimo poeziją" (*Aidai*, 1955, nr. 6), cituodamas Bernard Berenson žodžius, kuriuos čia pateikiu lietuviškai: „Galima apie tai giedoti. Tai yra betarpiškas ir mistinis kelias... svajonė gyvenimo, kuris gyvenamas lyg būtų sakramentas..." Ir kai toks gyvenimas atskleidžiamas įtaigiai parašytomis eilėmis, gaunasi kažkas tikrai neeilinio. Brazdžionis anuomet teigė, kad, debiutuodamas šiuo rinkiniu, poetas Andriekus prabyla savitu, subrendusiu balsu, savo kūrybą pagilinęs gyvenimo patirtimi, o tai labai retas mūsų literatūroje atsitikimas.

Ir jeigu kiltų slapta mintis, kad bičiulis bičiulį palankiai vertina, išeivijos viduriniosios kartos literatūros kritikas Algirdas Titus Antanaitis taip rašė apie Andriekų: „Leonardo Andriekaus *Atmink mane, Rūpintojėli* (1985) yra *Saulės kryžiuose* autentiška nauja versija. Autorius siūlo užmiršti aną, ankstesnę — 1960 metų. Pakeitimų daug ir jie esminiai, naudingi ir tikslūs. Nepasikeitęs tik autoriaus nuoširdus ir intymus balsas ir Kūrėjo–Rūpintojėlio žmogiškos būtybės asmuo, kurį autorius myli, užjaučia ir paguodžia. Bet nuoširdi, šviežia ir stipri meniška išraiška atskleidžia jo išgyvenimus" (*Lietuvių egzodo literatūra*, p. 724). Beje, šioje, išeivijoje išleistoje, literatūros knygoje poetas Andriekus minimas 36 sykius, ir tai liudija jo reikšmę užjūrio lietuvių literatūroje.

Peršokant dar vieną išeivijos kartą (į tą tarpą įsispraudžia ir šio straipsnio autorė), Jonas Zdanys (g. 1950), L. Andriekaus eilių vertėjas į anglų kalbą, paruošęs rinkinį *Eternal dream* (Manyland Books, NY, 1980) savo įvade pažymėjo, kad šis nūdienių laikų poetas jaučiasi esąs šioj žemėj tremtinys, kuriam tenka mokėti kainą už atsiskyrimą nuo kasdienos pasaulio tam, kad galėtų pasišvęsti menui. Būdamas lietuvis išeivis, išgyvena dvigubą tremtį ir atsiskyrimą: išbloškimą iš savo tėvynės ir taip pat dvasinę tremtį svetimoje kultūroje. J. Zdanio manymu, poetas dėl to nelinkęs aimanuoti ir nepaskęsta sentimentuose. Jo eilės kupinos religinės aistros, nusipurtant lengvų pataikaujančių frazių, ir paženklintos dvasiniu tvirtumu, nesuskystėjančiu pamokslavimais (čia straipsnio autorės parafrazė iš jo angliškai rašyto vertimo).

Jonas Zdanys vadina Andriekaus posmus „mistiškais" ta prasme, kad jie „atskleidžia gamtos slaptingą gyvastingumą ir paukščių bei žvaigždžių harmoniją".

Vilniuje jubiliejiniais 2000 m. išleistame stambiame tome *Lietuvių dvasininkai kūrėjai*, kuriame surinkta apie 700 dvasininkų literatūros kūrėjų biografijų, įžangoje akademikas Algirdas Gaižutis rašo: „Kaip liudija mūsų tautos istorija, ypač didelių aukštumų dvasininkija pasiekė poezijoje... Egzistuoja nenusakomas gelminis ryšys tarp maldos ir poetinio žodžio. Jiems abiems reikalingas nepakartojamas susikaupimas, introjekcija ir vienuma. Malda ir poezija giminingos, nes jos abi išaukština prakilnias, dargi slėpiningas žmogiškumo vertybes, gaivinamas tikėjimo".

Poeto šv. Pranciškaus sekėjas — poetas pranciškonas Leonardas Andriekus buvo Žemaitijos mistikas, kilęs iš nuošalios tėviškės. Barstydamas kaimo — neišsibarstęs, o išsaugojęs tenykštę dvasią ir svetimoje žemėje nenuilstamai giedojęs savo žemės giesmes:

Ar mušė būgnais Tau
perkūnijos.
Ar žmogų meldė krikšto vėlės.
Buvai į mūsų būtį įsikūnijęs,
Į giesmę vieversėlio...

Į būtį, kurioje net ir akmuo
dejavo,
Laukuos apdegintas žaibų, —
Tas mūsų skausmas buvo Tavo

Ir Tavo amžiais bus.

„Įsikūnijimas"
iš *Atmink mane, Rupintojėli*, 1985

JAV ambasadoriaus namuose Vilniuje suruoštame susitikime su lietuviais menininkais. Iš kairės: Vaclovas Krutinis, ambasadoriaus žmona Mariella C. Tefft, JAV ambasadorius Lietuvai John F. Tefft ir dailininkas Kazys Varnelis. Algimanto Žižiūno nuotrauka.

JAV ambasadorius susitiko su menininkais

Kadenciją Lietuvoje baigiantis, JAV ambasadorius John F. Tefft, kartu su žmona Mariella, savo rezidencijoje Vilniuje surengė susitikimą su Lietuvos menininkais. Tarp jų buvo didelis būrys dailininkų, menininės fotografijos meistrų, kultūrinių leidinių žurnalistų. Jie susipažino su rezidencijoje veikiančių dailės kūrinių ir meninių fotografijų paroda „Vidurio Vakarų dvasia Amerikos mene", surengta pagal programą „Menas ambasadose".

— Aš džiaugiuosi, matydamas visus Jus čia ir dėkoju, kad padedate man ir mano žmonai Mariellai paminėti meno kūrinius, kurie eksponuojami čia, mūsų rezidencijoje, — kalbėjo menininkams ambasadorius John F. Tefft. — JAV Valstybės departamentas programos „Menas ambasadose" dėka padeda Amerikos ambasadoriams parodyti originalius Jungtinių Valstijų meno kūrinius JAV ambasadose ir ambasadorių rezidencijose visame pasaulyje. Mariella ir aš pasirinkome tokius meno kūrinius, kurie padėtų mums prisiminti mūsų šaknis Jungtinių Valstijų Vidurio Vakaruose bei supažindintų mūsų svečius su gyvenimu, būdingu tam kraštui, kurį mes vadiname namais.

Ambasadorius pažymėjo, kad Vidurio Vakarai jiems yra ypatinga vieta taip pat ir dėl to, jog ten gyvena daugelis išeivių iš Lietuvos. Žiūrint į šiuos tapybos, fotografijos ir tekstilės darbus galima susipažinti su tipišku šio regiono žmogumi.

A. A. Naujokaitis

Europoje rengiamos P. Domšaičio parodos

Dailininko Prano Domšaičio menas garsėja Europoje. Vilniaus dailės muziejaus direktorius Romualdas Budrys praneša, kad 2003 m. spalio mėnesį Prano Domšaičio tapybos darbų paroda rengiama Vokietijoje, Dueseldorfo miesto muziejuje. Vokiečių atstovai jau lankėsi Prano Domšaičio galerijoje Klaipėdoje ir atrinko dailininko darbų eksponavimui. Tarptautinių meno parodų rengimas yra gana komplikuotas dalykas – muitai, draudimas, katalogai ir kt. Domšaičio galerija Klaipėdoje, 2001 m. įkurta daugiausia Lietuvių fondo pastangomis, prašo finansinės paramos katalogo Dueseldorfo parodai išleidimui.

Kitas svarbus Dailės muziejaus direktoriaus Romualdo Budrio pranešimas – Europos Sąjunga rengia žymių Europos dailininkų – ekspresionistų kilnojamąją parodą. Lietuvis dailininkas Pranas Domšaitis taip pat yra įtrauktas į šį projektą. Paroda bus atidaryta Norvegijoje, Osle, ekspresionizmo tėvu vadinamo Edward Munch gimtajame mieste. Toliau ši paroda keliaus į Stockholmą (Švedija), Helsinkį (Suomija), Talliną (Estija), Rygą (Latvija) ir bus uždaryta Vilniuje (Lietuva).

Noriu pažymėti, kad 2002 m. rugsėjo mėn. vyko pirmoji Lietuvoje P. Domšaičiui skirta konferencija „Tapytojas Pranas Domšaitis ir XX amžiaus pradžios Europos dailės kontekstas". Konferencija vyko Klaipėdoje, Prano Domšaičio galerijos ir kultūros centro patalpose. Pranešimus skaitė žinomi Lietuvos meno kritikai. Kitoje rengiamoje P. Domšaičiui skirtoje konferencijoje pranešimus skaitys vokiečių menininkai ir meno kritikai.

Tarptautinis talentingo tautiečio pripažinimas pasaulyje suteikia garbės ir Lietuvių fondui, kurio lėšomis buvo įsigytas Prano Domšaičio kūrybinis palikimas. Šio menininko kūryba garsina Lietuvos vardą ir lietuvišką kultūrą.

Gediminas Balukas
LF Meno globos komisijos pirmininkas

Pranas Domšaitis. „Lietuviškas peizažas su skalbėja". 1930 m.

JAV LB KULTŪROS TARYBA RUOŠIA V. URMANOS KONCERTĄ

Š. m. rugsėjo 21 d., sekmadienį, Morton gimnazijos auditorijoje ruošiamas iškiliosios operos solistės Violetos Urmanos-Urmanavičiūtės koncertas kartu su simfoniniu orkestru, kuriam diriguos maestro Alvydas Vasaitis. Koncerto ruošai sudarytas komitetas, vadovaujamas kopirmininko Algio Grigo, tačiau pagrindinė ruošėja yra JAV Lietuvių Bendruomenės Kultūros taryba ir jos pirmininkė Marija Remienė. Organizacinis komitetas yra paskelbęs aukų, skirtų padengti koncerto rengimo išlaidoms, vajų. Paskelbti mecenatų titulai. Mecenatai turės galimybę pabendrauti su iškiliąja viešnia.

GAL PROTŲ TIK APSIKEITIMAS...

Atkelta iš 2 psl.

Lietuvių Bendruomenės Amerikoje ir kitose Vakarų valstybėse įnešė neįkainuojamą indėlį, remiant Lietuvos nepriklausomybę ir demokratiją. Lietuvai tapus ES ir NATO nare, šie tikslai bus pasiekti. Naujas iššūkis Lietuvai bus įveikti dabartinį technologinį atsilikimą ir išsiveržti į pirmaujančių, žinių ekonomika paremtų, šalių būrį. Noriu paraginti Lietuvos išeiviją prisidėti prie šio tikslo. Įtakingo mokslo rėmimo fondo sukūrimas turėtų didžiulę reikšmę, skatinant mokslo ir technologijų plėtrą bei stabdant „protų nutekėjimą".